

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

L ö w Immánuel: *Egyetemnyitó*. 1932. IX. 25. H. n., é. n. 8° 4 l. — A beszédből idézzük a következő részletet: „... Komoly munkát folytatott és komoly munkát várt töletek nemzeti irodalmunk kathedrájának jeles betöltője, Dézsi Lajos, akinek ravatala körül minap fájdalmas megindulással gyűltünk egybe. Elfeledett versíró kezdetből a könyv- és irodalomismeret tekintélyévé fellődött. Nem a hódító szellemű irányulások, határokön átszálló áramlások magasröptű párhuzamkeresője volt, nem a képzetvándorlást űző tágkörű egybevetés, a népközi irodalomfejlések nyomonjárója. Az ő tudós tervszerűségének billenetlen egyensúlyú mérlegelése a ténykutatás nyomozója, részletaprozója, biztoskezü szöveg helyesbítője maradt. Nem azt kereste, amit rejtve sző, fon az író lelke, hanem a szöveg megállapítást és az írói egyéniséget méltató kidomborító életírást. Holtig dolgozott. Aprólékos részletkutatás gyarapította tudását s a mi tudásunkat. Példátlan volt könyvismerő tájékozottsága. Az ő tudása nem lett soha a korán beállott téli álom merevedése, még végsőhája is a tudós alkotás gyönyörébe fulladt el. Hazafájó honvágya ide hozta haza hozzánk, második hazájába, a Tisza tájára, Szeged anyaföldjének enyhe ölébe!”

M ü l l e r Erzsébet: *A csanádi német település eredete és nyelvjárásának keletkezése*. Szeged, 1930, 8° 28 l.

E l e m y Klára: *Rudolf király kora Magyarországon*. Társadalom és művelődés a törvények alapján. (Szeged, 1930.) 8° 95 l.

Magyar Diákszemle, 1930 máj. (Bratislava.)

P o n g r á c z Kálmán: *Fiatal Magyarország*. (Az ifjúság problémája és az ifjúsági mozgalom.) Pamflet. Debrecen, 1930, 4° 53 l. — A „pamflet” Romain Rolland-nak az ifjúsághoz intézett szavaival végződik.

J e n ő f i Éva: *Adatok a szegedi német telepések és céhek történetéhez*. Bpest, 1932, 8° 54 l.

E . C s á s z á r: *Recherches sur la nouvelle théorie des quanta*. Extrait du Journal de physique, 1931, 8° 15 l. (Paris.)

K r i s t ó f György: *Báró Eötvös József utazásai Erdélyben*. Cluj-Kolozsvár, 1932, 8° 53 l.

J o ó Tibor: *Kerka-poly Károly történetfilozófiája*. Adat a magyar hegelianizmus történetéhez. Bpest, 1932, 8° 21 l.

Budapestvidéki Ujság, 1932 ápr. 21. — A címlapon Illyés Gyula nyílt levele Berda Józsefhez egy támadó kritika ügyében.

K a r d o s László: *Arthur Rimbaud versei*. A Debreceni Ady-Társaság kiadása, 1930, 12° 47 l.

H e k l e r Antal: *A középkor s a renaissance művészete*. Kiadja a Könyvbarátok Szövetsége. (Kir. Magy. Egyetemi Nyomda Könyvesboltja, Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 18.) Budapest, 1932, 8° 232 l., számos illusztrációval. — A kiadó reklámcédulájáról: „... Különös értéket ad a műnek, hogy bár a művészettörténeti szempontból fontos és nélkülözhetetlen adatok hiánytalanul fellelhetők Hekler Antal könyvében, mégis inkább az egyes korok szellemiségének megértésével, s műalkotásaiknak a szemlélet és a leírás által való intenzív ismertetésével nyújt művészettörténeti élményt az olvasónak”.

Tanú. N é m e t h László kritikai folyóirata. I. sz. Szabó Pál „Békalence” című regényéről így ítélt: „Rossz regény? Nem, hibái ellenére friss, olvasható. Írója előtt többféle lehetőség is áll: temperamentumától függ, hogy mi lesz belőle. Tanulással, önkritikával több lehet, mint parasztfíró: jó író. De lehet a mindenkori vadmagyarok üldözött zsenije is...” Azt hisszük: Szabó Pál inkább jó író lehet. Akar tanulni s meg tud maradni az ereje tudatában. Realizmusának népi, helyesebben: parasztfírói természete nem olyan, hogy ellentétben volna más írók regényével, regényformájával. Ez ma Szabó Pál számára még veszedelmet, bajt jelent. Jelent a beszédes, eredeti stíluszsépségek közt — a befejezettség és szépség rokonváltatást érzető jelzők, megszemélyesítések közt — ilyesfajta kölcsönvételeket: „Sanyi és Jolán élete tökéletes”. És jelenti az irodalmi használatban értelmükből, elevenségükből kiforgatott szókkal való érdekeskedést: „Elköszönt és fakón, színtelenül eltűnt a kapu mögött”. Jelenti azt, hogy a paraszti fiatalságnak, erőnek s el nem vesztendő tisztaságnak kifejezésé-

ben, úr és paraszt szerelme-házassága sorsának intézésében megkerüli ugyan Szabó Pál a sablont, de tudatosságban nem jut annyira, hogy jellemeket megoldjon, mozgalmas, széles cselekményfejlődést teremtsen.

(Rákosszentmihály.)

László István.

Délmagyarország 1931. dec. 16. — A sporthírek közül: „A Budai 11 legyőzte az Attilát. Budapest, okt. 15. Budai 11—Attila 3:2 (1:0). Az első féldíó 15-ik percében a bíró gróf Klebelsberg Kunóra való emlékezésül egy percre megállította a játékot“.

Nemzeti Ujság, 1932. szept. 18. — Aki a sorok között tud olvasni, annak elég idezni az alábbi kritikát Zilahy Lajos legújabb regényéről (A lélek kialakzik): „... Mintha az író, aki kitünő és lebilincselő mesélő, tisztán szórakoztató regénynek szánta volna. De háttérében azért, mint valami titkos világító testet, elrejtette azt a mély és igaz lelki problémát, hogy belső tüzzel adjon sugárzást a biztos kézzel pergetett film képeinek. Lehet; hogy hideg számítással tette, de mindenesetre sikerült megmentenie a regényt attól, hogy szárkén elvesszen a nyári olvasmányok tömegében“.

André Maurois: *Asszonyok útja*. Fordította: Sárközi György. Bp., Athenaeum, é. n. [1932] 8° 230 l. — Nem a legmodernebb eszközökkel megírt regénye a népszerű francia írónak, de igen kedves életkép, egy kis városból a Rivierán keresztül Párisba torkolló család sorsa, bravuros jellemzésben. Egy gyermek, aki anyja hütlenségét szemléli és mikor felnő: ugyanazok a gyötrelmek és holdogságok várnak öreá is... — A fordítás kitünően sikerült munka. Egy-két észrevételt mégsem hallgathatunk el. A „dénouer“-t állandóan villásreggelinek vagy reggelinek fordítja Sárközi, a „diner“-t pedig ebédnek. A magyar ember ebédnek nevezi a déli étkezést, este pedig vacsorázik. Ha ebédnek fordítom a dinert, akkor meghamisítom az eredetit és egy kevésbé ünnepélyes, utcai ruhában elköltött déli étkezést képzeltek el estélyi ünnepély helyett. A villásreggeli csúnya germanizmus (Gabelfrühstück!). — A 102. lapon: „... te a fiúk szeretője voltál“. Ez annyit jelent magyarul, hogy néhány fiú szeretője. Az eredetiben: „leur fils“, magyarul tehát: az ő fiúk. A 153. lapon: „Páris legjobb főztjét szolgálták föl“. Ez a magyarban népies képzeteket kelt (főttes, főtt teszta, kifőzés), holott a francia szöveg éppen nem ilyesmire céloz, hanem a szakcsművészetre (la meillure cuisine). — Kissé szabad fordítás az is, hogy a ruttball csapat „minden vasárnap délelőtt játszik valahol“. Meccsek délután vannak, pláne Franciaországban, ahol a délelőtt pontban délben végződik. Az eredetiben: „qui fait un déplacement collectif tous les dimanches matins“. — Lehetne arról is szó, hogy mikor tegyük a mellékmondat idejét mult időbe. A magyar inkább szereti a jelent és nem kell szolgálilag követni a francia igét, amely a latin stílus hagyományaképen megőrzött bizonyos consecutio temporum-ot...

(Szeged.)

z. b.

Korunk szava, 1932. évi. 8. sz. — A 4. lapon: „... Nincsen az az őszinte lélek, mely át nem érezné azt, amit Ady ott érzett, különösen akkor, ha valóban meg tudja érteni a „Gare de l'Est“ világának horizontját. Az ilyen versek előadását kár betiltani; száz és százezerszer olvasták, olvassák most is és fogják olvasni, amíg csak magyar irodalom lesz ezen a világon. Tiltsák be helyettük a díszsújtásos frázisokat, a nivótrontó önképzőkori irodalmat, az üres puffogást. Mennyivel hazafiasabb lett volna. Betiltani a „Gare de l'Est“-et? Csak proungálják vele azt az érzést, amely Adyt is elfogta ott Párisban, a Gare de l' Est-en, amikor szabadságot, szélesebb látókört s egy európaibb felfogást reklamál a saját hazája számára is“.

Barts Gyula: *Zalai Kápolnai András és Piskolti Fabricius Mátyás élete és feljegyzései (1576—1601)*. Sopron, 1921, 8° 20 l.

Záhony Béla: *Borsodmegye országgyűlési utasításai a reformkorban*. Miskolc, 1929, 8° 48 l.

Fuhrmann Kamilla: *Gróf Teleki József és a magyar-francia szellemi kapcsolatok*. Bpest, 1929, 8° 101 l. — A dolgozat függeléke közli az „Essai sur la foiblesse des esprits forts“ átdolgozott kiadásának 1778-ból való tervezetét.

Király Ilona: *Szent Márton magyar király legendája*. A magyar benecések árpádkori francia kapcsolatai. A Berta-monda magyar vonatkozásai. Bpest, 1929, 8° 99 l. — A nagy áttekintéssel készült dolgozat konkluziója: a re-

gényes Szent Márton-legenda eljut hazánkba is; a szent születés-helyén épült bencés főapátság, Pannonhalma, volt a magyarországi Szent Márton-tisztelet központja, innen terjed el története; Kézai krónikájában hat Macrinus alakjának megteremtésére.

Uj Élet. Az ifjú katolicizmus folyóirata. Kiadja a Prohászka-Kör. Kossica-Kassa, Mikes Kelemen-u. 6. 1932, 8—9. sz. — A 352. lapról megtudjuk, hogy Párisban megjelenik egy „Párisi Katolikus Tudósító” című folyóirat, Kozma Ferenc szerkesztésében.

Imre Sándor: *Az újúság és a mai élet nagy kérdései.* Budapest, 1932, 8° 18 l. — A 10. lapról: „A háborúnak ebben a tekintetben is nagyon különféle hatásai alatt a vallásosság végeredményben megerősödött s különösen a proletárdiktatura következtében kiterjedt olyan rétegekre is, amelyekben addig nem volt valami általános; a vallásellenes mozgalom itt nálunk ma gyengébb. Mindezek miatt természetesen megerősödött az egyháziasság. A vallásosság közelebb viszi egymáshoz a hívőket, az egyháziasságnak azonban kétségtelenül az ellenkező, a szétválasztó hatása tűnik a szemünkbe. Így éleződtek ki az ellentétek, így távolodtak el egymástól a felekezetek s előtérbe jutottak az ú. n. világnézeti kérdések, amelyek valójában sokszor csak a nevet hordozzák, de alapszabán véve egyszerűen a felekezetek harcát jelentik”.

Müller Gyula: *A bécsi francia irodalmi kultúra a XVIII. században.* (Francia nyelvű kivonattal.) A budapesti egyetemi Francia Intézet részére készült tanulmány. Heftes des Collegium Hungaricum in Wien, VII., Budapest, é. n., 8° 92 l. — A dolgozatnak hasznára vált volna, ha megvárja Oravecz Vera és Witzeneck Julia széleskörű bibliografiai és levéltári kutatáson alapuló disszertációjának publikálását. Francia szövege olyan barbár szavakkal van megtűzdelve, mint „aufklärung constructive”, „aufklärliste”, „selectif” (rádióműszó?)... „Théorétique” és „congéniale” nem francia szavak. Egyik mondata — „...jusqu'à ce que le théâtre allemand fût incapable d'accomplir des devoirs culturels” — éppen az ellenkezőjét jelenti annak, amit a szerző mondani akar.

(Szeged.)

H.-F.-X. G.

Korunk. Világnézeti és irodalmi szemle. 1932 október. — „A hangjátékban a beszélő, miután mentesül a térbeli előadásban mellőzhetetlen vizuális megjelenéstől, a lényegének megfelelő legjobb alkalmazást nyeri, jelenvalósága tisztán lényegében fejeződik ki... Mindazt, amit a vizuális megjelenítés hiányában a rádióhallgató elveszít, a gondolati elmélyülés lehetőségeiben kapja vissza”. Ezek a lehetőségek egyelőre még bizonytalanok. Eddig a tanulság az, hogy a hangjátékok előadói nem tudnak erejükre találni úgy és annyira, mint a színpad művészei, akik valahogy természetesen meg tudják haladni a dráma értékét, értelmét, stílusát az alakításukban. Lehetséges, hogy nem éppen a „vizuális megjelenés” gondjára, erőpróbájára, de általában valami nagyobbajta erőpróbara van szükség, hogy az előadó tudatos és produktív művész lehessen. És lehetséges, hogy a kritikus e tudatosság és produktivitás útjának felfedezésében részt kérjen, érdemet is szerezhessen. Most azonban a legsürgősebb feladat az volna, hogy a kritika „rádióművészetünk” mai silányságait leplezze.

(Rákosszentmihály.)

László István.

Dénes Gizella: *Boldogasszony hadnagya.* (Történelmi regény két kötetben.) Bp. é. n. A Szent István Társulat kiadása. 304 + 373 l. — Hunyadi János beszédekbe, de nem történekekbe szedett históriája. Az adatok tárháza és a leírások hosszúsága különként lógnak a regény menetén. Mondvacsinnált történelmi stílusát mindössze egyes pár ügyesebb — de modern — fordulat ékíti, teljesen egyénietlen szóvalogatását csak imitt-amott díszíti egy-egy nyelvjárási szó. Kothurnuson járó modora távol esik a valószínű beszédétől, állandó stílusbeli magasanjárása fárasztó.

(Szeged.)

Erdődi József.

Pester Lloyd, 1932. aug. 5. — A vezércikkéből (Tiefelandprobleme): „...Nemrégiben a szegedi Rotary-club ankétet rendezett az alföldi kérdésben, amelyen az Alföld emporiumának legkiválóbb szakemberei fejtették ki tapasztalatokból leszűrt nézeteiket. Ez az ankét könyvalakban is megjelent *Az Alföld problémái* címmel (Szeged, 1931). A publikáció a kérdésnek egyik legilletékesebb tárgyalását nyújtja”.

Tomcsányi János: *Lengyelország. Vázlatok és tanulmányok.* 34 kép-
pel és 9 térképpel. Studium, Budapest, é. n. [1932] 8° 295 l.

Balla Antal: *A legújabb kor világtörténete.* Az utolsó hatvan év világ-
politikai eseményei. Bpest, 1932, 4° 365 l.

Petz Gedeon: *Külföldi hatások egyetemünk történetében.* Ünnepi beszéd.
Bpest, 1932, 8° 39 l. — A 38. lapról: „A tanítás szabadsága és az egyetemi ön-
kormányzat az a kettős palladium, amelynek jelentőségét rektori elődeim erről
a helyről ismételtelen hangsúlyozták és amelyeknek csorbítatlan épségén mind-
nyáján féltő gondossággal és éberséggel örködünk. Amint történelmi visszapi-
lantásunkban láttuk, mindkettő évszázados sajátja az egyetemnek: az autonó-
mia az ősi studium generale és az önálló corporatiók talajában gyökerezik, —
a másik, a tanítás szabadsága pedig a renaissance és a humanizmus korából
öröklődött, amikor az egyéniség elve mind szabadabban érvényesült és ha e
szabadabb szellemet sokszor el is fojtották, az mindig újra kitört és eget kért.
Ez a libertas philosophandi, a kutatásnak és a tanításnak szabad-
sága az európai tudományosságának bizonyára mindig szent követelménye fog
maradni“.

Nékám Lajos rector beszámolóbeszéde, Petz Gedeon rector székfog-
laló beszéde, Heinlein István dékán beszéde. Bpest, 1931, 8° 76 l.

Londesz Elek: *Az arany pávák dala.* Új versek. Bpest, é. n. 8° 78 l. —
Hogy az arany pávák milyen hamisan dalolnak régi verseket, elég pár sort
idézni: „Tégy most velem csodát emlékezet! Jöjj kedvesem! Hol a kezed, Hogy
elfogadja az almánk felét?...”

Reményi József: *Élni kell!* Regény. (Szüleim emlékének.) I—II. kötet.
Košice-Kassa, 1931, 8° 332 l.

Katholikus Szemle, 1932 márc. — Tóth László cikke: XVIII. századi
olasz és magyar theologusok harca a fölvilágosodás ellen.

Buday Árpád: *A mai kolozsvári egyetem.* Bpest, 1932, 8° 6 l. — „Odaát
nagyon céltudatosan és nagy erőfeszítéssel dolgoznak“.

Josef Fitz: *Andreas Hess, der Erstdrucker Ofens.* Bpest, 1932, 8° 16 l.

Czakó István: *A nemzetközi jogi oktatás Európában és Amerikában.*
Pécs, 1932, 8° 12 l.

Diarium, 1932, 6. sz. — A 141. lapon: „A két fogoly francia fordítás-
ban alig néhány példányban kelt el“ (V. ö. Széphalom 1932:58.)

Toneili Sándor: *Goethe.* Szeged, 1932, 8° 14 l. Széphalom-Könyvtár.

Mj. Szász Károly: *A magyar szinikritika története 1849—1867-ig.* Bpest,
1929, 8° 46 l.

Jóó Tibor: *A magyar tudomány útjai.* Bpest, 1931, 8° 3 l.

Tóth László és Zambra Alajos: *A Garibaldi-emlékkiállítás leirő
katalogusa.* Budapest, 1932, 8° 164 l.

Baranyai Erzsébet: *Nagy László munkásságának neveléstudományi
eredményei.* Szeged, 1932, 8° 91 l.

Budapesti Hírlap, okt. 13. — Napihír: „Róma, okt. 12. A Tribuna Kle-
belsberg Kunó gróf fényképét közli, azt írja, hogy az olasz nép nagy fájd-
alommal értesült haláláról, amely nemcsak Magyarországnak, hanem az olasz-
magyar jóviszonynak is nagy vesztesége. Az ő érdeme, hogy felismerte a fon-
tosságát a szoros kulturális kapcsolatoknak hazája és Olaszország között. Jó
szolgálatot vélt tenni hazájának, amikor a magyar középiskolákban az olasz
nyelv tanítását bevezette. Személyes látogatásokkal is azon dolgozott, hogy a
két nemzet intellektuális cseréjének konkrét alapot adjon. Magyarországnak és
Olaszországnak még sok szolgálatot tehetett volna. A Popolo d'Italia is közli
Klebelsberg gróf fényképét és életrajzát és megállapítja, hogy Olaszország
nagy és őszinte barátot veszített benne, aki Bethlen gróf oldalán a régi szívés-
lyes magyar-olasz jóviszony fejlesztésének egyik legfőbb kovácsolója volt“.

Weszeley Ödön: *Pedagógia.* Második teljesen átdolgozott kiadás. (Pécs,
1932, 16° 190 l.)

Nagy Jenő: *A vergődő embervilág.* Hol az orvosság? Hajdunánás, 1932,
12° 56 l.

Ladislau Juhász: *Galeottus Martius, Carmina.* Budapest, 1932, 8° 28 l.
Nouvelle Revue de Hongrie, 1932. oct.